30.
38

Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAVGVRALIS

DE

SPASMO VESICAE

QVAM

CONSENSV

GRATIOSISSIMAE FACVLTATIS MEDICAE

SVB PRAESIDIO

DN. D. MICHAELIS ERNESTI ETTMVLLERI,

PROFESS. PATHOL. PVBL. ORDINAR., ARCHIATR. ET COMIT. PALAT. CAESAREI, S. R. I. NOBILIS, ACADEMIAE LEOPOLDINO-CAROL. DIRECTORIS, VNIVERSITATIS LIPSIENSIS DECEMVIRI, FACVLTATIS MEDICAE SENIORIS, ET MAIORIS PRINCIPVM COLLEGII COLLEGIATI,

PATRONI AC PRAECEPTORIS OMNI HONORIS CVLTV VENERANDI,

PRO GRADV DOCTORIS

IN MEDICINA RITE OBTINENDO

AD DIEM XIX. SEPT. A. MDCCXXXII.

H. L. Q. C.

PLACIDE PHILIATRORVM EXAMINI

SISTIT

IO. ERNEST. KVLMVS, Dantiſc. Boruſſ.

MEDIC. BACCAL.

LIPSIAE

LITTERIS IO. CHRISTIANI LANGENHEMII.

CONSPECTVS DISSERTATIONIS.

§. I. *Definitio Spaſmi in genere eiusque differentia ſuppeditatur.*
§. II. *Subiectum morbi in genere declaratur.*
§. III. *Spaſmi externarum partium variae recenſentur ſpecies.*
§. IV. *Quod nonnunquam ſpaſmi quampluri-ma membra et totum fere corpus hu-manum ſimul infeſtent, comprobatur.*
§. V. *Internarum partium ſpaſmi propo-nuntur.*
§. VI. *Continuatio huius materiae ſubſequi-tur.*
§. VII. *Infimi ventris ſpaſticae examinan-tur conſtrictiones.*
§. VIII. *Sedes huius morbi ſiſtitur in ſpecie.*
§. IX. *Connexio veſicae cum aliis partibus oſtenditur.*
§. X. *De modo, quo ſpaſmus partes corri-pit, agitur.*
§. XI. *Varia et diuerſa huius morbi expo-nuntur ſymptomata.*
§. XII. *Cauſae intra veſicam haerentes ſequuntur.*

§.XIII. *Eaedem in partis huius membranis hoſpitantes cauſae adlegantur.*

§.XIV. *Lotium quomodo hunc ſpaſmum producere poſſit, euincitur rationibus variis.*

§.XV. *Aliae in veſica variae haerentes cauſae enarrantur.*

§.XVI. *Extra veſicae cauum, quae adſint cauſae, proferuntur.*

§.XVII. *Tandem cauſae in partibus cum veſica connectentibus recenſentur.*

§.XVIII. *Quaenam ſubiecta ad hunc morbum ſint diſpoſita, diſquiritur.*

§.XIX. *Signa exhibentur huius morbi in ſpecie.*

§.XX. *Prognoſis denique additur.*

§.XXI. *Traditur iam Therapia.*

§.XXII. *Adplicatur ad diuerſas cauſas cura.*

§.XXIII. *Continuatur haec medicamentorum adplicatio ad alias cauſas.*

§.XXIV. *Inueterati morbi medela inſtituitur.*

§.XXV. *Euporiſta ac tonum roborantia remedia commendantur.*

§.XXVI. *Vltimo maxime ſuadetur, diaetae rationem ſimul habendam eſſe.*

PRAEFATIO.

SI quae morborum nomina, in hominum frequenter verſentur ore, erit certe et *Scorbuti* et *Spaſmi* denominatio. Non enim raro accidit, vt quas corpori praeter naturam accidentes affectiones, inprimis paulo abſtruſiores, propria ſua voce inſignire nequeat vulgus, ne nil dixiſſe videatur, ita appellet. Interim vt verum fateamur, tam

ſaepe accidere videntur ſpaſmi, quam bene multi alii affectus vix ac ne vix quidem aegrotos inuadere deprehenduntur. Nec quicquam obſtat, quod haud vnico exprimantur nomine: ab vnica enim matre, ſat fertili, tam variae productae ſunt ſpecies, vt ſi omnes colligas, catalogum inuenias prolixum. Proinde non abs re fore opinor, ſi dum ſpecimen profectuum, quos in ſalutari arte fecerim hactenus, *Diſſertatione Inaugurali* edendum eſt, hoc perutili labore perfungar, et *Spaſmum Veſicae Vrinariae* ſiſtam. Hunc autem ſeruabo ordinem, vt in genere ſpaſmi prius euoluam naturam, quam in ſpecie de veſicae ſpaſmo agere ſuſcipiam. Tandem breuem, aſt rationalem viam, ad malum hoc aut penitus arcendum, aut minimum mitigandum, proferam.

§. I.

§. I.

Spaſmus graecum nomen, ciuitate latina donatum, in genere vi vocis conuulſionem deſignat, atque modo late accipitur, omnesque iam conuulſiuos motus ac epilepſiam inprimis ſub ſe comprehendit; modo autem ſtricto in ſenſu muſculos rigidos ac immobiles eſſe ſaltem innuit. Et ſic ſtricte hic aſſumtus, nobis quoque denotat, inuoluntariam, conſtantem, et plerumque dolorificam muſculoſarum partium ac fibrarum contractionem, quae partem adfectam omni propemodum mouendi potentia priuat. Hac autem ratione, quamuis in plerisque Veterum ſcriptis ingens reperiatur confuſio cum motibus conuulſiuis, immo in quibusdam cum epilepſia, magnam tamen hos inter adfectus differentiam eſſe conſtituendam, crediderim. Dolores enim quos ſpaſmo adfecti aegri percipiunt, ſaltem non prorſus neſciunt accuſare in paroxiſmo conſtituti epileptici, verum etiam in conuulſiuis motibus homines non ſtabilem, ſed reciprocam ac alterantem partium adfectarum tenſionem experiuntur. Omnis deinde quidem contractio muſculi morbo obſeſſi eadem, vt in ſanis, fit ratione, ſaltem quod coacta naturali longe

Definitio ſpaſmi in genere eiusque differentia ſuppeditatur.

plerum-

plerumque ſit vehementior. Quod ipſum inde clare patet, cum nec voluntatis determinatione, nec manuum adhibita opera, nec inſtrumentorum ſemper adplicatione, quam certe mirandam vim obſeruationes hinc inde probant, flectere aut dirigere partem adfectam valeant. Quae igitur muſculoſarum partium fortiſſima contractio atque abbreuiatio ab influxu ſpirituum animalium, ſiue fluidi neruoſi, largiori dependet, atque quemadmodum hac ratione alias in corpore noſtro ordinatae ſubſequuntur motiones, ita tum temporis hi motus, equi ad inſtar indomiti ſaeuiunt, et frenis quaſi laxatis, refragante voluntate noſtra, pertinaciſſime aegrotos adfligunt.

§. II.

Subiectum morbi in genere declaratur.

His ita conſtitutis, non eſt cur litibus de ſubiecto generaliori adfectus huius longe lateque motis multum inhaereamus. Quod enim cerebrum, cerebellum et medulla ſpinalis, cum neruis horumque fluido et inde contextis muſculoſis partibus variis, pro differenti corporis regione, afficiantur, de eo nulli dubitamus. Senſus enim inde excitatus exquiſitisſimus, nonniſi in ſenſorio communi hoſpitans, cum morbi inuaſione ſubitanea partisque conſtrictione veloci, tale quid euincere videtur. Interim id mihi breuibus verbis declarandum adhuc erit, ſpaſmum in vniuerſalem ac particularem plerumque a practicis diſpeſci. Et quum hic morbus vel totum muſculum, vel certas in hoc ſaltem fibrillas occupet, occaſionem id dedit medicis, diuidere

ſpaſmum

ſpaſmum in muſcularem ac fibrillarem; qui vltimus potiſſimum in doloribus arthriticis occurrit.

§. III.

Spaſmi externarum partium variae recenſentur ſpecies.

Varia autem morbi huius in variis partibus denominatio teſtatur abunde, ingentem partium ſpaſmo obſeſſarum eſſe numerum, regionemque ac partem corporis et externi et interni dari propemodum nullam, quae non hinc inde eo torqueatur miſere. Nunc enim in *ſpaſmo cynico* muſculi dimidiae faciei et oris, ringentem repraeſentantes canem, contrahuntur; mox in vtraque parte id ipſum animaduertitur, et ridentis ſiſtit ſpeciem, in *riſu* nempe *Sardonico.* Nunc oculorum inſtrumenta, motioni praefixa, in motum coactum in *ſtrabiſmo* rapiuntur; aliter et maxillae et temporum muſculi irritantur non ſine dentium ſtridore in *triſmo;* atque tam firmiter inferior maxilla nonnunquam cum ſuperiori coniungitur, vt aut plane non, aut difficulter aperiri poſſit. Iam autem occiput in aliis, caput rigidum tenentibus, vt flectere neſciant, continuo ſpaſmo obſidetur, vel collum cum ceruice plenarie ab hoc morbo libero ſuo in *rheumatiſmo* priuatur motu. Et cutem ipſam a tali ſtricturae labe non eſſe exemtam, durior ille ad ſenſum tactus, cum pororum eius in papulas eleuationibus, cumque ſanguinis ad truncos interiores maiores propulſione tam ſtricte coniunctus, vt et vaſa alias tumida vix filum tenue repraeſentent, id abunde indicare videtur. Qualem conſtrictionem in omnibus ſub cute, et in artubus aeque ſuperioribus ac inferioribus locatis muſculis, non ſine do-

lore nonnulli experiuntur. Thoracem mouentium inſtrumentorum ſpaſmum, *incubum* vulgo dictum, qui reſpirationem admodum laborioſam reddit, cum illo, qui dorſi inprimis occupat muſculos, ſuperioribus recte accenſemus. Nec excipienda *pleuritis ſpuria* erit, quae ſimiliter in muſculoſis pectoris partibus vitium reconditum gerit, vt non niſi tenſiuas, et ob ſanguinis per arterias compreſſas interceptum fluxum, tempore inprimis reſpirationis prementes et pungentes creet ſenſationes. Ac quanquam abdomen in parturientibus, durioris aſſeris inſtar coarctatum, magis ad naturalem foetus excluſionem pertineat, non raro tamen et poſt partum, in hypochondriacis aliisque, non abſimili modo conſpicitur conſtitutum. Penis ſi perpetuo et contranitente voluntate erigitur, recte ſpaſmo, quem *priapiſmum* dicimus, occupari exprimimus. Quemque alii in femore, ſuris, pedibus, humero, cubitu, manibus ac digitis perſentiſcunt, quanquam breuiori interdum circumſcribatur periodo, iure tamen ac merito in cenſum noſtrum venit, quo magis vehementiori conatu eo increuit, vt teſtantibus hinc inde Medicorum obſeruationibus in oſſium deſierit plane fracturas, *vid. Miſcell. Nat. Cur. An. 2. obſ. 225.* De *Chiragra* ac *Podagra* non eſt cur multa proferam, quippe hi morbi, dum grauiter homines excruciant, ſpaſmum inſignem adeſſe ſatis teſtantur.

§. IV.

Quod ſpaſmi quamplurima Nec ſaltem malum hoc ſolitarias corporis partes ac regiones inuadere ſolet, ſed interdum

intra

intra vnam vel alteram horam plus ſimplici vice totum, *Tetani* nomine corripit, corpus. In aliis vero antrorſum in *Emproſthotono*, in aliis retrorſum in *Opiſthotono*, in aliis cum corporis partium retenta figura, quam cum corriperentur habebant, in *Catalepſi*, vniuerſus cum artubus conſtringitur truncus, non ſine ſpectaculo miro, aſt triſti.

corporis membra ſimul infeſtent.

§. V.

Sicuti autem affectus ſpaſtici externi maxime in oculos hominum incurrunt, ita horum interni, qui organa interiora et ipſa viſcera grauiter et varie exagitant, dantur non minus varii. Hoſtem hunc ex muſculis conflatae partes internae experiuntur, adeoque et lingua, quae in *Tetano*, vt nuper mihi videndi contigit occaſio, cum aphonia, ad breue tempus inducta, rigida obſeruatur: qualis et linguae immobilitas inſtar ligni in ore haerentis in *Miſcell. Nat. Cur. Dec. II. ann. V. et VII. obſ. 9. et 15.* allegatur. De ſpaſmodicis fibrarum gulae longitudinalium ac transuerſarum motricium contractionibus, quae cauitatem oeſophagi ſtringendo imminuunt, et boli quaſi inhaerentis ſenſationem inducunt, aut deglutienda neutiquam admittunt, quosdam caſus *Horſtius dec. 5. caſ. 2.* et *Willis* referunt, ac rem ita ſe habere ſatis conſtare videtur. Id interim magis admiratione Anatomicorum dignum cenſetur, hunc affectum nec muſculis inter tracheae et bronchiorum cartilagines annulares ſitis, totius corporis fere minimis, meſochondriacis alias dictis (a), parcere. Quandoqui-

Internarum partium ſpaſmi proponuntur.

(a) vid. Euſtach. Tab. XLI. fig. XI.

doquidem in aſthmate ſic dicto conuulſiuo, hos ipſos non leuiter affligi rectius hodie innotuit. Equidem ob perpetuam cordis requiſitam functionem, idem a tali conſtante contractione liberum permanere cenſendum eſt; quod vero et palpitatio cordis et variae pulſus ſpecies, de conuulſionum praeſentia teſtimonium perhibeant, res in aprico eſt: quare et plenarie cor noſtrum haud eximendum a ſpaſmo eſſe, iudico. Idem de ſepto medio eſto iudicium, quod ob continuam reſpirationis functionem praeſtandam non ſpaſmis ſtabilibus, ſed reciprocis, propter neruos in vtroque eius muſculo connexos, in ſingultu ſat grauiter tentatur.

§. VI.

Continuatio prioris.

Conqueruntur homines ſatis frequenter ſtomachum morboſe conſtringi, nec fabrica eius muſculoſa atque neruoſa hac a re abludit. Immo quin ſuperius ventriculi orificium ob largiores, quibus donatur, neruos (b) in cardialgia, a variis cauſis excitata, angatur ſtrenue, neminem diſſentientem fore arbitror. Si quis porro illam, quae de Colica Spaſmodica contingit, totius abdominis coarctationem probe animaduertit, ab inteſtinis nunc tenuibus nunc craſſis, mire torminibus criſpatis vel aliter contortis, hanc deriuandam eſſe ſane profitebitur. Quae ipſa eo vſque intenditur non raro, vt vel clyſmata non niſi ſumma cum difficultate, ob ani orificium fere clauſum, iniici poſ-

ſint.

(b) Andr. Veſal. de human. corp. fabr. Lib. V. fig. 14. 15. lit. T. V. X. Y.

ſint. Ne quid iam amplius proferam de torminibus motibusque vehementioribus, quae et in deiectionibus alui ſe quandoque exſerere ſolent.

§. VII.

Infimi ventris ſpaſticas conſtrictiones examinat.

An et cetera viſcera infimi huius ventris huic affectui exponi nonnunquam queant, quaeſtio ſi ſit: Non poſſum non ad ſplenis humani fibroſam vaſisque quampluribus interpoſitam (c) ſtructuram, ac aliqua ex parte muſcularem fere recurrere, quippe quae in lienem ſimile quid cadere poſſe non prorſus abnuit. Accedit peculiaris, venarum texturam hiſce in partibus adiuuans, neruoſa quadantenus membrana, venam inprimis portae, capſulae Gliſſonii nomine, (d) inuoluens, cui partium diſpoſitioni in ſpaſmodicis infimi ventris, cum paſſione hypochondriaca inſurgentibus turbis, eandem morboſam plane denegare nolim ſtricturam. Nec minus fellis folliculum, iracundiae ac furoris tempore, tale quid nonnunquam pati, cum collectae ibidem bilis effuſione, vero videtur ſimillimum. Quamuis autem fibris carneis haud copioſis ac muſculoſis gaudeat meſenterium, ob plexum tamen neruoſum robuſtum, inteſtinis ſimul communem, eodem quo haec non raro afficitur tempore. De vena portae eiusque ramis multa addere ſuperuacaneum eſſe duco, cum, qui congeſtiones ex tranſitu ſanguinis per hepar denegato in ſplene, inteſti-

 nis,

(c) Fried. Ruyſch. Theſaur. anatom. VII. Tab. I. fig. I. lit. A.

(d) Franciſc. Gliſſon. Anatom. hepat. Cap. 25.

nis, haemorrhoidalibus vaſis oboriri neget, nemo niſi forſitan hoſpes in praxi medica cenſendus erit. Quid de renibus ac vreteribus hoc in genere dicendum ſit, nephritici exemplo ſuo, ni fallor, clare comprobant, qui propter naturalem tubulorum renalium ſtricturam ipſa aqua tenuius lotium plerumque effundunt. De vtero, tubis Fallopianis et vicinis aliis partibus paſſiones ſic dictae hyſtericae cum concurrentibus vniuerſis, ſpaſmum indicantibus ſymptomatibus, teſtimonium perhibent. Et cum ſpaſmus morbus omnium fere viſcerum infimi ventris, merito dici poſſit, quotus eſt quisque, qui veſicam vrinariam ab hoc crudeli hoſte iudicet liberam? Cauſis vero ductus variis hanc mihi cumprimis ſpaſmorum ſpeciem, quae veſicam vrinariam infeſtat, miſſis nunc reliquis, vltro perueſtigandam ſumo.

§. VIII.

Sedes morbi ſiſtitur in ſpecie.

Morbi huius ſedes ſiſtit vas in pelui ſub peritoneo ſitum, variis conſtans tunicis et vaſis, tam receptioni et aſſeruationi lotii in renibus ſecreti ac per vreteres deducti, quam iuſto tempore emiſſioni eius, deſtinatum. In pelui dixi veſicam vrinariam, quae in fundum et ceruicem a medicis diuiditur, eſſe collocatam, ſiquidem exonerata lotio ſuo fuerit; in cauum abdominis e contrario aſſurgit, expandendo ſe, vbi idem colligit. Ita autem ſub peritoneo continetur, vt fundo ſuo expanſa eleuet illud, ſupra os pubis aſcendens, compreſſa vero eidem deſcendendi ſpatium concedat. Aſt prouti veſica vrinaria vreterum expanſionem duntaxat

xat eſſe videtur; ita hanc tres inprimis membranas obtinere, quemadmodum hoc in illis quoque obſeruatur, autopſia anatomica nos edocet. Prima adeoque exterior a peritoneo proueniens communis (e) appellatur, ac reliquas abdominis cingit partes. Hanc muſcularis excipit, quae carneis ſatis, per totum veſicae ambitum excurrentibus faſciculis, ditari animaduertitur: quare et haſce fibras muſculoſas, quae circa eius fundum expanduntur, nonnulli anatomici muſculum detruſorem vrinae (f) appellant. Quae fibrae muſculoſae; an longitudinales ſaltem ſint, vt *Excell. Bohnius* id contendit; an vero ſimul transuerſales, vt plerique anatomici id aſſerunt; aut an potius ex circulari et ex transuerſali ſerie, priori iuncta, adeoque triplici conſtent, prouti *Beddevole Eſſais d'Anatomie Diſc. 20. p. 184.* ſtatuit, quaeſtio adhuc moueri quidem poterit. Verum ſi ſeparatum tamen quoddam eius fruſtulum in fibroſas huius membranae ſeries reſoluamus, illas in omnes fere dimenſiones excurrerere animaduertimus, ita vt hac ratione cum *Euſtachio* (g) ſentire haud dubitemus, qui easdem radiatim ex pluribus punctis excurrentes delineat. Et ſane ſi porro ingentem, in quam expandi poteſt, penſitemus molem, vt in adulto libram vnam ac vltra lotii capiendi par ſit; deinde ſi ad conſtrictionem excretio-

(e) Cheſeld. de Lithotom.

(f) Douglaſſ. in deſcript. muſcul. human. corp. et quadruped. Cap. XXII. §. 108. item Morgag. epiſt. anatom. I. n. 60. 61.

(g) Euſtach. Tab. XXII. fig. 7.

cretionis tempore firmiſſimam, vt nonnunquam vix amygdalae nucleum ſuſcipere queat, illaeſa tamen ouata ſemper figura, probe adtendamus, in omni veſicae puncto idem fibrarum muſculoſarum praeſto eſſe robur, nobis perſuadeamus, neceſſe erit. Non vero aſſequor, quare non cum *Celeb. Heiſtero* (h) celluloſam quandam inter primam et ſecundam collocare adhuc poſſem membranam, pinguedinis ibidem aſſeruationi deſtinatam, cum haec veris cellulis diſtincta et quandoque in brutis pinguedine larga praeditis manifeſto appareat. Interior glanduloſa tandem tunica, neruea aliis dicta, ab infimo meſenterii plexu neruoſo, (i) vtriusque intercoſtalis ramo interiori, et ab aliis ex oſſe ſacro propullulantibus neruis originem trahit, vaſisque ſanguifluis (k) intertextis atque glandulis (l) hinc inde mucoſis, inprimis circa collum veſicae, donatur, quae pro interioris ſuperficiei muco excernendo inſeruiunt. Praeterea adhuc quidam peculiares fibrarum muſculoſarum faſciculi circa huius collum deprehenduntur, qui ſub rectis fibris prioribus transuerſim, aut ſecundum *Barthol. Cent. 4. epiſt. 52. p. 332.* annotante *Borrichio*, ſemi obliquae excurrunt, inque viris cum inteſtino recto ac ani muſculis, in feminis cum vagina vteri connectuntur, atque Sphin-

(h) Heiſt. Compend. Anatom. p. 258. not. 24.
(i) Williſ. de cerebro et neruis et Vieſſen. Neurograph. it. Morgagn. adv. II, 71. et V. 101.
(k) Rhuyſch. Theſaur. anatom. X. p. 50.
(l) Graaf de organ. genit. Tab. V. item Drake Anthropol. Lib. 1. cap. 20. Tab. III. fig. 1. lit. h.

Sphincteris veſicae (m) nomine inſigniuntur communi. Qui dein ſatis valide ceruicem iam ambiunt, atque cum aliis adiacentibus muſculis (n) impediunt, quo minus ſic absque voluntatis determinatione vrina exire poſſit.

§. IX.

Connexio veſicae cum aliis partibus.

Connexionem deinde variam veſica vrinaria cum quamplurimis partibus alit. Quippe ſingulari fere modo (o) ac prorſus aliter in humano corpore quam in brutis, oſſi pubis per peritoneum adhaeret. Et cum partibus aliis genitalibus per vrethram, cum vmbilico per vrachum et arterias vmbilicales, aliterque in viris cum inteſtino recto, quam in feminis cum vteri vagina connectitur, (p) atque per vaſa hypogaſtrica, ſpermatica et per veſiculas ſeminales ac vreteres iterum renibus aliisque partibus coniungitur.

§. X.

De modo quo ſpaſmus partes corripit, agitur.

Sede igitur morbi, (§. VIII. et §. IX.) vt puto, ſatis expoſita, ſpaſmum in membrana hac muſculoſa, diuerſae ſeriei, neruisque intertextis, quam maxime hoſpi-

(m) Fallop. obſ. p. 440. Graaf. cit. l. Tab. X. et XI.

(n) vid. Archiatris Regii ac Viri Celeb. Aug. Fried. Waltheri Anatome repetita, quem Fautoris ac Praeceptoris nomine debite ſemper venerari, haud deſinam.

(o) Veſal. cit. l. Libr. V. fig. 2. 3. 6. lit. N. fig. 20. lit. P. fig. 22. lit. V. fig. 24. lit. T.

(p) De hiſce vid. Patrui mei Io. Adàm. Kulmi, quem Parentis nomine ad cineres vsque filiali pietate merito proſequor, Tabulae Anatomicae, nuperrime editae, et quidem Tab. XXV. eiusque annotat.

hoſpitari cenſeo. Enim vero quodſi nerui variis ex cauſis irritentur, non poterit non carnearum fibrarum congeries inde conſtringi inſigniter. Nam dum filamenta neruoſa fluido ſuo ſubtili dilatantur, omnem fibrarum muſculoſarum compagem ampliorem quaſi, ſimulque breuiorem, reddunt. Proinde cum veſica in naturali ſua conditione, hac propria ſua vi, muſculoſis fibris inſita, non ſolum comprimatur, ſed robur quoque muſculorum abdominalium exſpectet; in ſtatu tamen, qui eidem eſt praeter naturam, non voluntariam horum inſtrumentorum deſiderat ſemper actionem, ſed et inuoluntarie per neruum intercoſtalem, et ſurculos per os ſacrum prodeuntes, (§. 8.) atque a cerebello maxime ac medulla ſpinali oriundos, afficitur tantum. Licet minime hac ratione negare audeam, haud raro hoc in viſcere ſpaſmum quoque oboriri, ſi aliae muſculoſae partes, quibus arcte veſica coniungitur, hoc morborum genere inuaduntur. Hinc tamen eſt, quod nec voluntate noſtra morbus emendari vllo pacto poſſit, ſed diu ſaepe haec pertinaciſſime perſiſtat strictura.

§. XI.

Varia diuerſaque huius morbi ſymptomata exponuntur.

Prouti vero plures ſunt regiones et loca, quae in vaſe hoc notantur, ita et differenti prorſus ratione alia prae aliis affligi ſolent. Fundus veſicae, ſi cum vitio hoc conflictetur, propter ſingulares neruorum ramos (q) irritatos, qui ſtricturam ibidem fibrarum muſculoſarum, ceteris partibus bene

ſe

(q) Vieuſſ. in Neurograph.

ſe habentibus, ingentem efficiunt, incontinentiam vrinae producit; cum contra integra plane lotii ſuppreſſio ſphincteris colli non raro ſpaſmum excipiat. A renibus per vreteres propagatur nonnunquam ad veſicam vsque quaedam morboſa ſtrictura: quid ergo mirum, ſi et reliquae in pelui ac lumbari regione contentae partes inde triſtem experiantur ſenſationem? Quae omnes ac ſingulae veſicam ſimul efformantes partes ac regiones non ſucceſſiue, ſed quod mirandum, vnico quandoque impetu ſe conſtringunt, atque grauiſſimos dolores excitant. Et niſi me omnia fallunt, haec vltima ſpecies non tam raro ſed forte crebrius, quam venditari ſolet, obuenit, eoque magis quo arctius hac in parte inuicem connectuntur et nerui, et vaſa, et inde formatae membranae. (r) Vrgebitur hinc quidem lotium, corpore veſicae vniuerſo ſe conſtringente, ſed concurrente ſimul coarctatione colli egredi haud poterit: quare taedii plenam excitabit frictionem, interiora veſicae latera inter, et humoris ſuperficiem. Nec obſtat quicquam, ſi vel minor vrinae copia collecta antea fuerit, aut plane nihil; ibi enim maiorem fortioremque contingere actionem in humorem, hic vero fortiſſimum affrictum laterum inuicem, arbitrari decet.

§. XII.

Quemadmodum autem hoc malum cauſam ſuam interdum in ſe continet, interdum extra ſe poſitam agnoſcit; ita vulgari clinicorum elocutio- *Cauſae intra veſica haerentes ſequuntur.*

C 2 ne

(r) vid. Graaf. de organ. gen. cit. l.

ne nunc idiopathicum nunc ſymptomaticum dici meretur. Quas internas inter cauſas eminent, quaecunque manifeſta vi pungente, rodente, ſtimulanteque praeditae ſunt: vt aſperior lapis, ſenſim ibidem collectus, concretus pariter et adcretus non ſaltem poſteriori veſicae parti, ſed et, ob aſperam inaequalemque ſuam ſuperficiem hiatibus multis refertam, tunicis internis ſe hinc inde inſinuans, atque pro vario corporis ſitu, variaque veſicae euacuationis tempore habitudine, locum ſuum priſtinum cum nouo attritu moleſto permutans. Iam autem ex dictis conſtat, omnem ſenſatione praeditam partem quouis acuto, pungente, lacerante, ac diſtendente corpore, eatenus criſpari; quatenus in his neruis, qui aegre afficiuntur, vel in tota male adfecta parte fluidi neruoſi irritatio alio atque grauiori naturali modo contingat; vt adeo conſtet, hanc abbreuiationem muſculoſorum veſicae vrinariae faſciculorum potiſſimum fieri, propter neruoſas horum vel dilatatas vel aliter commotas copioſiſſimas fibrillas. Prouti ergo calculus, vel alia huius irritationis cauſa, veſicae quandam occupat regionem, differenti ſe id manifeſtare ſolet modo. Vbi enim fundo eius adhaeret, ac huius conſtrictionem efficit, lotium antea collectum mox effluet, quanquam minori ſemper in copia, et quandoque ſine voluntate noſtra. Nam quod ſphincteris actio ab hoc potentiori fundi muſculo corporisque coarctatione praeſertim inuoluntaria, multum ſuperetur, pro indubitato habeo. Quando vero alio tempore veſicae collum et ſphincteris regio ab eadem cauſa

graui-

grauiter affligitur, idem ſpaſmus, aſt cum plenaria lotii ſuppreſſione, tanquam contrario effectu maxime coniunctus, plerumque oboritur. Imo ſi malum denique totum obſidere vas cernatur; vel ſi ab aſperitate lapidis ac figura eius anguloſa vndique fere veſica vrinaria ſtimuletur; aut ſi huius latera tophacea quadam et ſabuloſa materia prorſus incruſtentur, quemadmodum id nonnullae obſeruationes (s) comprobant, ſpaſmus ille iterum aliis cum ſymptomatibus, vel vrinae ſuppreſſionem grauiſſimam, aut huius ſtillicidium perpetuum efficit.

§. XIII.

Quo autem veſica maxime ex membranis conflata (§. VIII.) ab acore lotii immunis praeſtetur, non ſine ſalutari prouidae naturae ſcopo factum eſt, vt interior eius ſuperficies humore lubricante pingui, vnctuoſo, in glandulis tunicae interioris ab arteriis ſecreto, obducatur. Denudata hac ſuperficie, intertrigine quaſi adfecta, non poterit non vel ſerum blandiſſimum moleſtiam creare, nedum ſi acrimonia maiori praeditum fuerit. Conſtat autem abunde, eundem liquorem lentum, per calculos hinc inde motos, taedioſumque attritum, in miſeris ſaepenumero, non ſine totius veſicae dolore notabili, abradi.

Earundem in membranis veſicae hoſpitantium cauſarum continuatio.

(s) vid. Bagliuius, item Viri Magnifici ac Praeceptoris mei pia mente deuenerandi, Polycarp. Gottlieb. Schacheri peculiare illud hac de re ante paucos annos conſcriptum eruditiſſimum programma.

di. Ac quanquam ex vitio glandularum obſtructarum, quae huius liquoris ſecretioni praeeſſe nequeunt, deficere quandoque poſſit, perraro id tamen obſeruatur: licet accidat quandoque, vt ex defectu materiae talis gelatinoſae in ipſo ſanguine, ſi colliquefacta fuerit per hecticum calorem, vel alia ratione, tale quid eueniat. (t)

§. XIV.

Lotium qua ratione morbum producat.

Lotium ipſum, quod in naturali ſuo ſtatu, tametſi diu aſſeruetur, in corpore nullum dolorem inducit, ab hac ſua conditione interdum adeo deflectere, experientia ſatis ſuperque teſtatur, vt mordax acriusue redditum, quas attingit partes, iam irritet laedatque grauiter. Quam mutationem cum, teſtante Chemia, ſola digeſtio in phiola inſtituta intra exiguum temporis ſpatium perficiat, dum vel blandiſſima vrina mire poſtmodum alcali prodat, quidni et mora in veſica eidem largiter conceſſa, quemadmodum in ſoporoſis affectibus id fieri ſolet, ſimilem lotii metuendam mutationem efficere poterit? Variae autem huius acoris ſpecies non eodem partes afficient modo, ſed altera prae altera fortior magisque ad dolorem ac laeſionem inducendam aptior, cenſenda erit. Acida tam vegetabilia quam mineralia, natiua et arte parata, vias vri-

(t) vid. paſſim hac de re in ſuis ſcriptis practicis, Foreſtus, Clariſſ. Ettmüllerus, Sennertus imo et Bartholinus in obſeru. variis.

vrinae transmiſſioni deſtinatas, ſtimulant aperte. De muriaticis ac aliis perfecte ſalſis res notior eſt, quam vt probari multis debeat. Acrimoniam vero dari nullam, quae oleoſas partes quibus interior veſicae ſuperficies dicto ſupra modo obducitur, magis ſoluat, quam lixiuioſam ſiue alcalicam, chemica pariter docent principia, ac ſaponis vulgaris confectio aſſerti veritatem abunde comprobat. Eoque magis hoc ipſo ſua pinguedine priuabitur, quo melius cum calce viua, vel ſimilibus terreis lapidoſisque vſtis, commixtum antea ſal fuerit alcalicum. Eadem lixiuioſa cum oleoſis ſeu pinguibus in ſaponem mixta, quod nimio vſu ſimiles pinguedini huic inſidias ſtruere valeant, domeſtica quotidie illuſtrant experimenta; cum eius ſoluti ope omnis pinguis et oleoſa ſpurcities de partibus corporis ac manibus egregio at ſimplici artificio auferatur. Quibus vrinoſis ſalibus et illud cantharidum ſal volatile acerrimum eſt annumerandum, cum impetu ac vi ſtimulandi omnia reliqua ſalia multum ſuperet. Scilicet non ſimplici vice factum eſt, vt cum in virulento ſeminis profluuio ad acrem propellendam materiam, aut alibi in impotentibus, ad ſtimulos venereos ſuppeditandos, hoc inſecto haud caute vſi fuerint medicaſtri, aegrotantes poſtmodum in horrendos cruciatus preſſorios atque ſpaſticos, ſe delapſos eſſe clamarint. Id interim magis mirum merito videtur, humores quoque blandiores viſos: cereuiſiam nempe non ſatis defoecatam, vinumque inprimis paulo auſterum, ob acorem latentem in ſenſibilioribus

ſubie-

ſubiectis et poſt ſubitaneam cum triticeo vel alio hordeaceo potu commutationem, ſtrenue veſicam torquere; ſicuti in illis non raro ſpaſmos ac tremores experimur, qui Baccho vel Rhenano potu auide nimiumque delectantur.

§. XV.

Aliarum in corpore veſicae ſitarum cauſarum narratio.

Nec raro accidit, vt a ſtagnante variis ex cauſis ſanguine, hinc inflammatione, veſica corripiatur, quae, dum perdurat, aut ſin minus diſcutienda per ſuppurationem in vlcus degeneret, vel in ſcirrhum mutetur, ſemper ſufficientem pertinaciſſimi ſpaſmi occaſionem praebet. Cum enim in inflammatione tendantur mire partes, in vlcere rodantur, dilacerenturque, in ſcirrho et alio quouis tumore vaſa premantur fortiter vel prorſus occludantur, ingens vtrumque neruoſarum partium doloroſa ſtrictura abeſſe haud poterit. Addo a veteribus iam decantatam illam *ſcabiem veſicae*, quae in huius exulceratione cum ſquammularum perpetuo ſeceſſu conſiſtit, et cum prioribus tortorem perpetuum excitans, huic morbo atque ſpaſmis quam maxime anſam omnino ſuppeditare iam valet.

§. XVI.

Extra veſicae cauum, quae adſint cauſae.

Ordo nunc nos ad eas perueſtigandas cauſas ducit, quae extra corpus veſicae quidem conſtitutae deprehenduntur, attamen hunc ſpaſmum quoque excitare valent. Quid igitur frigus intenſum, improuide corpori admiſſum, ſi regio inprimis oſ-

ſis

ſis pubis vel totius abdominis haud probe veſtibus muniatur, quid varia alia nociua ingeſta acrium, auſterorum fructuum et potulentorum incongruus vſus, vel draſtica purgantia, aut diuretica medicamenta inadaequate adhibita hoc in genere efficere valeant, haud difficilis erit indaginis. Motum nimium, inprimis per equitationem diutius protractam inſtitutum, ob ſanguinis vehementiorem commotionem, ac congeſtionem ad trunci inferiores partes, extendendo vaſa vel neruos intertextos premendo, ſimilem non raro produxiſſe effectum, et *Riuerius Cent. 1. obſ. 89.* et alii Practici comprobant. Nec heterogenea illa omnia, quae quandoque cum lotio excernuntur, in accuſandis huius ſpaſmi diuerſis cauſis prorſus eximenda erunt, quorum frequentiora ſunt: calculi aſperiores, (§. XII.) ac pus, (§. XV.) ſiue illud ibidem generatum, ſiue per renes ex ſanguine reliquo ſecretum, et hinc duntaxat depoſitum fuerit. Quorſum et virus venereum per obſcoenum et impurum coitum in vrethrae tubum immiſſum, partibus his ſenſim communicatum, pertinet; imo quin etiam iniectiones acriores, quae ex vitriolo, alumine, et ad vlceris deterſionem ac conſolidationem ſyringae ope haud caute nonnunquam vrethrae immittuntur, iure huc referantur, nullus dubito. Et quid tandem effrenata venus, dum partibus muſculoſis rigiditatem nimiam plerumque concedit, in excitandis ſpaſmis praeſtare valeat, non obſcurum eſſe amplius arbitror.

§. XVII.

Cauſae in partibus cum veſica connexis, recenſentur.

Multo autem minus in adlegandis remotioribus huius morbi cauſis connexionem (§. IX.) partium reticere iam conuenit, quam inter veſicam ac quamplurima viſcera infimi ventris per vaſa omnis generis, per neruos, membranas, atque muſculos, intercedere innuimus. Quaecunque igitur vlcera vel carunculae (u) veſiculas ſeminales, corpus proſtatarum, vrethram ac penem ab impura venere, vel alia cauſa obſident, illa his partibus et veſicae non raro ingentem criſpaturam communicare ſolent. Menſtrua deinde mulierum magno cum dolore vel fluore albo coniuncta, grauiditas vteri ad vltimum inprimis tempus protracta, partus difficilis, ſectio calculi, catheteris improuida adplicatio adhibita, et affectiones

(u) Carunculae equidem in ipſa vrethra ſunt rariores, et multoties hoc vitium ſubeſſe venditatur, vbi tamen huius morbi cauſa potius vel in veſiculis ſeminalibus, et circa illud *caput gallinaceum* ſic dictum, imo circa illa foramina â *Cowpero, Littrio*, et *Morgagnio* detecta, haeret; vel vbi ob inflata ſpongioſa vrethra et a varicoſis vaſis illud oboritur; aut ſi denique a cicatrice et callo, vlcere quodam inducto, vrethrae canalis coarctatur; prouti de hiſce videatur *Garengot. Traité des operations de Chirurg. T. I. p. 318. Terraneus de glandul. in vrethra, item Brunneri obſeruatio in Ephem. Nat. Cur. Cent. I. obſ. 71. p. 143.* ac *obſ. 97. p. 200.* et *Mr. Colot. Traité de l'operation de la taille, par vne obſeruation ſur la formation de la pierre, et les ſuppreſſions d'urine, a Paris 1727.*

nes aliae vteri vel inteſtini recti, quae cum teneſmo, fiſtulis, vlceribus ac cum aliis a materia dyſenterica vel a purgantibus draſticis inductis laeſionibus coniunguntur, veſicae ingentes inſidias ad hunc excitandum ſpaſmum ſtruunt. Quod autem porro aliunde a diſſitarum paulo partium v. g. renum vitio, ſiue illud a nephritide, ſiue ab exulceratione, ſiue denique a calculo producatur, haud excluſis vreteribus proueniat veſicae ſpaſmus, miſeri ſaepe damno ſuo experiri coguntur. Tandem haemorrhoidum ſuppreſſio, adminimum earundem molimina, non prorſus a nobis omittenda erunt; quae non raro, ob vaſorum haemorrhoidalium externorum cum vaſis veſicae connexionem (w), facile mictui cruento et huic ſpaſmo anſam quam maximam praebent. Imo nonnunquam vermes hiſce in partibus ac in veſica obhaerentes, huic morbo fomitem praebuiſſe, obſeruationes (x) perhibent.

§. XVIII.

Quaenam ſubiecta ad hunc morbum ſint diſpoſita.

Hoc ſpaſticum pathema corpora laxa et ſpongioſa, quae temperiei ſanguineo-phlegmaticae eſſe dicuntur, inprimis inuadere obſeruatum fuit. Qua de re iam *Hippocrates* recte monuiſſe videtur: quod ſpaſtici motus ſint habitioribus, quemadmodum

(w) vid. Celeb. Boerhau. inſtit. med. atque Heiſter. Compend. Anatom.

(x) vid. Celeb. D. Schacheri idem iam allegatum eruditiſſimum programma.

modum ſic de infantili aetate et diffuſiore corpore praeditis pueris loquitur. Interim tamen non plane exemti ab hoc morbo ſunt homines ſtrictiore ſicciöreque partium textura conſpicui, quippe qui et internos tales ſpasmos, ob viſcerum inprimis hypochondriacorum conſtipationem admodum ſentiunt. Prae aliis autem ſenſibilioris conſtitutionis ac animi hominibus, qui vitae tranquillae ac ſedentariae dediti, impuritate ſcorbutica replentur, frequentius hic morbus obuenire conſlieuit, eoque magis quo ſaepius ſe fortioribus, quanquam breuioribus, motibus corporis, atque aëris vel anni tempeſtatibus diuerſis, grauiter exponunt. Quibus tandem omnem corporis ad nephritidem, calculum, haemorrhoides, diſpoſitionem accenſere ratio merito iubet, quemadmodum id ex cauſis (§. XII. -- XVII.) haud difficulter patet.

§. XIX.

Signa exhibentur morbi in ſpecie. Quanquam autem plurimae adſint circumſtantiae, nephritidem, calculum, vlcus renum, et veſicae concomitantes, quae cum huius ſpaſmi ſymptomatibus plane congruunt (y), latens tamen huius morbi vitium in apricum tum producitur, ſi dolorem conſtringentem maxime in inguine, in oſſis pubis et peritonaei regione, cum perpetuo ad matu-

(y) vid. Io. Lomnii obſeruat. medicinal.

matulam fere ſtimulo, obſeruamus; ſi deinde ad penis ipſius ſaepe numero erectionem, teſticulorum retractionem, ſcrotique corrugationem ac pariter ad ani teneſmum, qui cum alui conſtipatione plerumque iungitur, probe adtendamus. Omnia enim hiſce in partibus tum tenſa atque rigida fere deprehenduntur, et ipſis noſtris digitis haud raro hanc a ſpaſmo factam veſicae et muſculorum contractionem, explorare valemus. Lotium etiam illud, quod feruente morbi impetu excernitur, paucum quidem eſt, aſt turbidum, cum niſu ſeu deſiderio plus ſemper excernendi. Nec raro colicae aut hyſtericae paſſiones ingruunt, quae ſe cum lumborum tenſiuo dolore, vel nunc cum totius corporis aut ſaltem capitis, ceruicis, pedis ſiniſtri rigore, dolore, contractione et flatuum cohibitione coniungere ſolent. Quorum phaenomenorum ſatis admirandorum aliae forſitan rationes dantur nullae, quam irregulares admodum hiſce in partibus, ſaeuiente ſpaſmo, corporis motus, et arcta neruorum in iisdem cum veſica praeſertim connexio, qui ſi ſemel irritantur, per conſenſum in ceteris viſceribus talia ſymptomata excitare haud raro valent.

§. XX.

Prognoſis additur.

Quanquam autem ad prognoſin formandam de ſpaſmo veſicae aſſerendum ſit, morbum eſſe grauiſſimum, attamen huic ſtatim aegrotos ſuccumbere, ſi non alia grauiſſima ſymptomata ſimul occur-

occurrant, haud pronunciandum eſſe ſtatuo. Interim hoc noſtrum augurium pro cauſarum grauitate, contumacia, frequentiori recurſu variaque indole nunc melioris, nunc peioris euentus erit. Quicunque enim ſpaſmus ab inflammatione, vlcere, calculo, neruoſarum membranarum eroſionibus, aut a vulnere inflicto contingit, ingens portendit periculum, inque vitae diſcrimen plerumque aegrotos deducit. Si vero ab vrinae acore, muriatico, bilioſo, acido, viarum vrinariarum eroſione, miaſmate venereo, cantharidum improuida applicatione et vermibus, vna cum lotii ardore, gonorrhoea, aſſumtisque potulentis variis non rite defaecatis, ortus fuerit ſpaſmus, nunc facilem nunc difficilem pariter admittet medelam; eoque difficiliorem, quo magis varia corporis totius cachectica morboſaque diſpoſitio affectum hunc comitatur. Obſeruatum fuit, ſaepe ſpaſmo veſicae paralyſin ſuccedere atque ſubſequi, et hinc deinde vel ſtillicidium aut retentionem vrinae grauiſſimam oboriri. Meliori autem cum euentu quandoque paroxyſmus copioſiore vrinae reiectione ſoluitur, atque nonnunquam penitus profligatur. Conſtat quoque et experientia quotidiana confirmatur, ſpaſmum ex vulneribus vel a cauſis externis productum, non ſolum periculoſum eſſe, ſed et difficulter medelam admittere. Immo ſi ſaepe paroxyſmi recrudeſcant, vel prorſus curam reſpuit, aut ſi venter ſimul inflatur, cum vitae diſcrimine quam maximo plerumque erit coniunctus. Quod ſi denique a partium adiacentium

morbo

morbo ſpaſmus ingruat, a ſingulorum horum vitiorum conſtitutione iudicium depromendum venit. Nec aetatis, corporis, conſuetudinis aliarumque circumſtantiarum ſigna, ad prognoſin dextre promendam negligenda eſſe, cenſeo.

§. XXI.

Cum igitur ex dictis pateat, quod quamplurimae cauſae malo huic fomitem ſuppeditent, et admodum diuerſae inueniantur, medicus ſpaſmi veſicae ſuſcepturus curam, varia vtatur methodo, pharmacisque variis inſtructus aggrediatur malum, neceſſe erit. Qua de re calculi ſi culpa excitetur, lenientia, emollientia, antiſpaſmodica, diuretica minus calida, ac anodyna remedia interne et externe varia ſub forma adhibeat, et maxime clyſmatibus huius cenſus obuiam ire ſtudeat. Quibus, calculo exiſtente grandiori, ſi nil proficiatur, vtrum, aegri conſtitutione rite perpenſa, exciſioni manu artificis peragendae locus adſit, adhibita iudicii acie, hariolabitur. Vbi vero interior veſicae ſuperficies lubrico ſuo vnctuoſoque humore deſtituta fuerit, eundem omni modo per juſcula conſummata, gelatinoſa, lenientia, emulſiua ac oleoſa, reſtituere allaborabit. Nec magis ad acrem humorem, nunc acidum, nunc alcalicum, nunc muriaticum corrigendum ac educendum ea praeſtantiora erunt auxilia, quaecunque obtundunt, temperant, diluunt, inuertunt, praecipitant et ſubducunt. Cui intentioni multiplici lactis inprimis *Therapia traditur.*

tenuio-

tenuioris, et quod ſpeciatim alcalicam acrimoniam attinet, ſeri lactis vſum egregie ſatisfacturum confido, quale lac et aduerſus cantharidum vim fere corroſiuam adeo ſufficiens reperitur, vt, ſi modo affatim ſatis hauriatur, antidotum dici mereatur.

XXII.

Adplicatur ad diuerſas cauſas cura.

Motus fluidi ſubtiliſſimi ob neruos compreſſos ſaepe turbatur, a ſtagnatione ſanguinis (§. XV.) plus minus viſcidi, vappidi, ac impuri, qui ad membranas neruoſas, fibras muſculoſas, earumque vaſa capillaria delatus, tranſitum liberiorem huic liquido denegat. Ab iisdem igitur cauſis, coniunctis diſtenſionibus, vellicationibus ac puncturis, dicto ſupra modo, ſpaſmis dolorificis iam porta panditur. Eo itaque omnem medicus dirigat curam, vt obſtructas aperiat partes, inflammatas reſoluat, et ſanguinis circulum decenter conſeruet. Pro quo ſcopo venaeſectione praemiſſa, tam internis quam externis antiphlogiſticis ſic dictis medicamentis inhaerebit. Quae ipſa ſanguinis per venam eductio, in corpore plethorico ac iuuenili tam ad humorum aggrauantium copiam minuendam, quam etiam reuulſionis cauſa prudenter inſtituendam, celebrabitur. Atque quum, experientia teſte, fluentium antea haemorrhoidum ſubitanea ſuppreſſio (§. XVII.) non ſaltem mictui cruento, ſed et indigitatae vellicationi veſicae ac ſpaſmis, occaſionem ſubminiſtret, hirudinum hoc in caſu decentem ad ani

orifi-

orificium applicationem haud omiſſis temperantibus, antiſpaſmodicis ac lenientibus remediis, iudico commendatiſſimam.

§. XXIII.

Si veſicam aut adiacentes partes vlcus(§.XVII.) obſidet, morbo tum admodum rebelli, detergentibus diureticis temperatis, ac tandem vulnerariis, quidam forſan erit locus. Ita omnes iniectiones mundificantes, balſamicae ac conſolidantes, modo congrue ſibi ſubordinatae fuerint, vſu inſigni haud deſtituentur. Si ſaltem ad ſuperandam ſphincteris exquiſitam contractionem collum veſicae occludentem, manu ſuſpenſa catheter immittatur, atque ad indigitatum cauum perducatur, quo demum per hunc, ſyringae beneficio, ad affectum locum remediorum laudatorum applicatio pertingat. Quibus ipſis ſubiectis, ſi ex venereo inquinamento adhuc alias varias eroſiones, atque exulcerationes circa pudendi loca perſentiſcant, mercurialium et reliquorum ſic dictorum antiuenereorum pharmacorum apparatus erit aptiſſimus. Quae remedia cum anthelminticis etiam iis optime conducent, ſi ab vermibus (§. XVII.) ſpaſmus veſicae illatus fuerit. *Continuatio huius morbi medelae.*

§. XXIV.

Quanquam autem haud obſcure ex prioribus cognoſcatur, quid cum reliquis per conſenſum ad *Inueterati morbi cura.*

E veſi-

veſicam deriuatis ſpaſmis agendum ſit, vel vnico tamen verbo illius ſtricturae, quae fere in conſuetudinem prauam degenerauit, mentionem adhuc iniiciam. Proinde aduerſus dyſcraſiam humorum dirigenda cura iam erit, vt praemiſſis praemittendis ſingulae huius ſpecies debitam et adipiſcantur ſuam correctionem, et ſi viſum fuerit, euacuationem. Cui vtrique ſcopo thermarum praeſtantiſſimarum, et quidem Carolinarum vſus, egregie conuenit. Non enim aquarum modo pondere, ſed et partibus ſuis ſubtiliſſimis mineralibus, martialibus ac ſalinis in corpus noſtrum agunt, atque non ſolum ſupra allegatis cauſis, ſed et remotiſſimorum corporis locorum obſtructionibus, qui ſpaſmo contumaciſſimo ſaepe inducuntur, quam maxime proſpiciunt, imo humoribus ſpiſſioribus multoque acore conſpicuis, optime conducunt. Ad haec ſi thermae tanquam balneum quoque adhibeantur, blando ſuo calore partes afflictas probe fouent, neruoſasque ſolantur. His merito denique lactis et reliquorum vegetabilium lenientium et ſedatiuorum vſum adiungo, quae in thermarum locum nonnunquam felici cum ſucceſſu adhibentur. Immo et prae ceteris aliquando hoc in morborum genere omnia balſamica temperata, gelatinoſa, crocata, ſuccinata, cinnabarina, caſtoreata et anodyna praedicare fas erit, ſi duntaxat, debitis adhibitis praxeos cautelis, et perſpectis bene ſpaſmorum veſicae cauſis, adaequate in vſum vocentur.

§. XXV.

§. XXV.

Minime illa medicamenta adhuc praeterire decet, quae auertere a parte adfecta ſanguinem vllo queunt modo, prouti inſigni ſua laude omnino corruſcant. Ad quae frictiones, pediluuia, embrocationes, cucurbitulae, ſinapiſmi, aut veſicantia (z) pertinent. Erit ſaltem horum omnium decens eligendus locus, et reſpectu morbi iuſto duntaxat tempore adhibeantur, ne alias felici inde fruſtremur euentu. Denique roborantibus ac neruinis, ſuperato nimirum paroxyſmo, ſi non in omnibus, in quibusdam tamen ſubiectis ad tonum partis hactenus labefactatum reſtituendum, ſuus debetur locus. Ad quorum cenſum analeptica temperata, martialia, volatilia, ſpirituoſa, atque aromatica leniora referri ſolent. De acidularum et thermarum non minori roborante virtute res notior eſt, quam vt iterum in memoriam reuocari debeat.

Euporiſta ac tonum roborantia remedia commendat.

§. XXVI.

Vltimo, durante non ſolum morbo, ſed et eodem ex voto ſuperato, atque ad auertendum malum viciſſitudines caloris ac frigoris, ſiccitatis atque humiditatis, vitentur. Quantum enim ab his mutationibus

Diaetae rationem habendam eſſe ſuadet.

(z) vid. hac de re Celeb. Sydenhamii ſcripta, item Mortonus in obſeru. medic.

nibus alternatim ſe excipientibus, partes in ſpaſmum pronae afficiantur, dici vix poteſt. Temperata e contrario ac ſalubris aëris vel anni tempeſtas omni ſemper conducit modo, quippe quae aequalem toni corporis ſeruat conſtitutionem. Et ſi ſaepe in morbis plurimis moderata ſuadenda alimentorum eſt ingeſtio; hic praecipue euitandus erit acris, acidi, auſteri, ſalis muriatici, exceſſus. Atque cum temperata corporis motio, omiſſa tantum forſitan equitatione, ingens ad ſanitatem et ſanguinis naturalem craſin conſeruandam afferat emolumentum, ſi quid aliud, hoc certe ſuadendum erit. Contra vero ſomni aeque ac animi pathematum habenda ratio quam maxime erit, quippe terror, moeror, vel leuiſſima iracundia, tantum cumulum exacerbationi huius affectus perſaepe addunt, quantum vix ac ne vix quidem ſaluberrima conſilia demere vnquam valent.